

G rondplan

Oudercursus

**Praktijkbeschrijvingskring
Voorjaar 2011**

Inhoudsopgave

1	Beschrijving	4
1.1.	Definitie en omschrijving	4
1.2.	Doelgroep	4
1.3.	Doelen	5
1.4.	Werkwijze/aanpak	6
1.5.	Materialen en links	7
1.6.	Positionering ten opzichte van andere praktijken	7
2	Onderbouwing	8
2.1.	Theoretische argumenten	8
2.2.	Argumenten op basis van onderzoek	11
3	Overdraagbaarheid	12
3.1.	Opleiding	12
3.2.	Overdracht en implementatie	12
3.3.	Kwaliteit	12
3.4.	Kostprijs	13
4	Bronnen	14
5	Contactgegevens	15

Beschrijving praktijken opvoedingsondersteuning

Er bestaan verschillende manieren om ouders en opvoedingsverantwoordelijken te ondersteunen bij het opvoedingsproces.

Vanuit de decretale opdracht 'participatieve en wetenschappelijk onderbouwde methodieken inzake opvoedingsondersteuning te ontwikkelen en te verspreiden' werkt EXPOO aan een overzicht van mogelijke praktijken. Dit overzicht wil actoren inspiratie en mogelijkheden aanreiken in kwaliteitsvolle werkwijzen om een aanbod opvoedingsondersteuning uit te bouwen.

Het beschrijven, onderbouwen en documenteren van een praktijk is niet altijd even makkelijk. Elke beschrijving is een momentopname enerzijds en tegelijkertijd een vereenvoudiging van een complexere realiteit dat het bieden van opvoedingsondersteuning is.

EXPOO ondersteunt dit proces door jaarlijks een aantal praktijkwerkers in praktijkbeschrijvingskringen samen te laten reflecteren. Daarnaast kan je als opvoedingsondersteuner je praktijk ook zelf beschrijven. EXPOO biedt hierbij een beperkte ondersteuning.

Onderstaande beschrijving is het resultaat van de praktijkbeschrijvingskring die – op initiatief van EXPOO - in een 5-tal meetings reflecteerde en documenteerde hoe ze doorgaans oudercursussen uitvoeren.

Aan deze praktijkbeschrijvingskring namen deel :

Kathelijne De Brabandere, VCOK Gent
Patty Debruyckere, opvoedingswinkel Antwerpen
Hilde Franck, Gezinsbond
Katja Schulz, Steunpunt Opvoedingsondersteuning Antwerpen
Wendy Verdickt, opvoedingswinkel Mechelen
Annemie Wouters, opvoedingswinkel Genk

Voor de procesbegeleiding stond Sofie De Smet, beleidsmedewerker Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, in. De rapportage is van de hand van Wim De Mey, praktijklector vakgroep ontwikkelings-, persoonlijkheids en sociale psychologie, U Gent.

1 Beschrijving

1.1. Definitie en omschrijving

Een oudercursus is een reeks bijeenkomsten waarin ouders informatie krijgen, discussiëren, ervaringen uitwisselen en vaardigheden oefenen i.v.m. de opvoeding.

Deze reeks bijeenkomsten loopt gedurende een bepaalde periode en vindt regelmatig plaats. Het gaat om een vaste groep ouders met een of twee vaste begeleid(st)ers.

Een oudercursus is op te vatten als een leercontext voor ouders. Ouders komen samen in groep om hun kennis, vaardigheden en attitudes met betrekking tot ouderschap en opvoeden verder te ontwikkelen en/of verdiepen.

Het leerproces wordt begeleid door een vormingswerker die deskundig is in het thema en in het werken met groepen.

Leren in een oudercursus is een proces dat zowel intentioneel als niet-intentioneel plaatsvindt.

Het is een proces dat niet lineair verloopt en afhankelijk is van de persoonlijke vraagstelling, betekenisverlening en verwerking van de deelnemers.

Kennis, vaardigheden en attitudes zijn geen na te streven product of eindresultaat van de cursus maar het verwerven van kennis, vaardigheden en attitudes zijn processen waarbij elke lerende probeert betekenis te geven aan zijn werkelijkheid.

Het leereffect is groter naarmate de leercondities meer optimaal zijn: er is aansluiting bij de ervaring – vragen, leerbehoefte – en de persoonlijke leerstijl van de deelnemers en het leerklimaat wordt ervaren als veilig.

Ouder cursussen kunnen verschillen in:

- Doelgroep
- Theoretische achtergrond
- Inhoud en thema's
- Doelstellingen

Voorbeelden van ouder cursussen zijn:

- Opvoeden & Zo (bewerking Opvoeden Zo)
- Oefenscholen van de Gezinsbond
- Ouderschap & Scheiding (VCOK)

1.2. Doelgroep

Alle niet-professionele opvoedingsfiguren/ouders met kinderen in een bepaalde levensfase (bijv. opvoeden van pubers) of rond een bepaald thema (bijv. verdriet en rouw bij kinderen) met dagdagelijkse opvoedingsvragen.

Een oudercursus is geschikt voor ouders/opvoedingsfiguren met dagdagelijkse opvoedingsvragen. Het is aangewezen dat de deelnemers kunnen (mentale mogelijkheden, geen of lichte psychiatrische problematieken, zoals verslaving) en willen nadenken over hun rol als opvoeder en bereid zijn om ervaringen uit te wisselen met andere ouders.

Als er met een duidelijk omschreven doelgroep wordt gewerkt, is het belangrijk dat de ouders tot deze doelgroep behoren.

Oudercursussen zijn minder aangewezen voor ouders/opvoedingsfiguren met zeer specifieke vragen die betrekking hebben op ernstige opvoedingsproblemen. Ook voor ouders met een ernstige individuele en/of relationele problematiek is een groepsaanbod niet de meest geschikte methodiek.

1.3. Doelen

De opvoedingscompetentie (denken, voelen, doen) van ouders is sterker, rijker en/of groter. Dit kan onder ander door hen te inspireren over mogelijkheden om het gedrag van hun kinderen positief te beïnvloeden (handelingsruimte vergroten door kennis en inzichten aan te bieden) en/of hen de vaardigheden te leren om dat ook te doen, in functie van de ontwikkeling van hun kinderen.

Ouders ervaren sociale steun.

Door ouders in groep samen te brengen wordt ook mogelijk gemaakt dat er sociale steun ervaren wordt van andere ouders en dat wederzijds (ouders van elkaar, ouders en deskundigen van elkaar) leren mogelijk is. Ook een uitbreiding van het sociaal/ouderlijk netwerk behoort tot de mogelijkheden.

Pedagogische draagkracht is sterker.

Hierbij is niet gezegd dat bij aanvang ouders reeds niet over een zekere of zelfs voldoende opvoedingscompetentie, sociale steun en/of pedagogische draagkracht beschikken.

Andere na te streven doelen en/of mogelijke effecten:

- Ouders zien in dat opvoedingsvragen normaal zijn. Ouders kansen geven om te zien dat andere ouders met gelijkaardige vragen worstelen.
- Opvoedingsstress is hanteerbaar.
- Opvoedingsvragen komen uit de taboesfeer, zijn bespreekbaar

1.4. Werkwijze/aanpak

Stappen bij het opzetten van een oudercursus zijn:

- Behoeft nagaan:
  - Is er in de betrokken buurt of regio behoefte aan een oudercursus?
  - Er kan echter ook gekozen worden om puur programmatisch te werken en bijvoorbeeld elk half jaar een oudercursus aan te bieden vanuit de eigen organisatie.

- Werving deelnemers:
  - Open (alle ouders uit een bepaalde buurt, met kinderen in een bepaalde leeftijdsgroep of met een bepaalde opvoedingsvraag) of gesloten werving (aansluiten bij de werking van een bestaande groep: een allochtone moedergroep bijvoorbeeld)
  - Mondelinge, schriftelijke werving, werving via media
  - Bepalen grootte groep: minimaal en maximaal aantal deelnemers (tussen 7 of 8 en 12 deelnemers blijkt het meest geschikte aantal)
  - Kiezen voor een homogene of heterogene groep
  - Kiezen voor een duidelijk engagement of een meer vrijblijvende deelname
  - Keuze voor individueel kennismakingsgesprek, eventueel zelfs intakegesprek
  - Kost van de cursus bepalen

- Voorbereiding cursus:
  - Taakverdeling
  - Lokaal en materiaal (o.a. materiaal voor de deelnemers, technische uitrusting)
  - Tijdstip en duur van de bijeenkomst, aantal bijeenkomsten
  - Inhoudelijke voorbereiding (al dan niet in de vorm van een draai- of handboek)
  - Methodische voorbereiding (werkvormen, beeldmateriaal)
  - Bevestiging en uitnodiging
  - Werken met tolken, intercultureel bemiddelaars
  - Aanvragen subsidies

- Begeleiden van de groepsactiviteit:
  - Tijdsplanning
  - Nagaan vragen en verwachtingen
  - Creëren ontspannen en veilige sfeer
  - Didactische aspecten (illustraties, beeldmateriaal, stemvolume, duidelijkheid/eenvoud taal)
  - Leiden gesprekken en uitwisseling tussen de deelnemers
  - Reageren op vragen en kritiek
  - Orde bewaren

- Evaluatie:
  - Per bijeenkomst
  - Over het geheel van de oudercursus

Mogelijke structuur per bijeenkomst

- Verwelkoming (en in de eerste bijeenkomst kennismaking en groepsafspraken)
- Bespreking huiswerk (vanaf de tweede bijeenkomst)
- Aanbrengen nieuw thema
- Discussie en oefenen met het nieuw thema

- Huiswerk

Begeleiding

Een oudercursus wordt begeleid door een vormingswerker die naast inhoudelijke specialist ook een deskundige begeleider is en die in voortdurende interactie met de deelnemers, hun omgeving, cultuur en geschiedenis het ervaringsleren tracht te stimuleren. De inbreng van de begeleider moet uitwisseling mogelijk maken en zelfreflectie op gang brengen. Leren kan worden opgevat als een continu en interactief proces waarbinnen drie deelprocessen kunnen onderscheiden worden namelijk herkennen, erkennen en verkennen.

- Herkennen betekent dat deelnemers zich kunnen identificeren met elementen die tijdens de cursus aan bod komen. Deze herkenning veronderstelt dat de begeleider aan de deelnemers niet voorschrijft hoe ze zich moeten gedragen, maar dat hij/zij hen ruimte geeft om zicht te hebben op de referentiekaders en aannames die ze doorheen hun voorgaande ervaringen ontwikkelden
- Erkennen gaat erom dat de deelnemers een situatie herkennen en hun eigen handelen vanuit onderliggende aannames kunnen zien. Erkennen impliceert dat de deelnemers in staat zijn om de aannames die hun opvoedingsgedrag sturen te verwoorden.
- Verkennen, tenslotte, betekent dat deelnemers de aannames waarop ze (tot nu toe) hun opvoedkundig handelen baseerden, kunnen aanvullen, vervangen of differentiëren. Deelnemers kunnen dan zoeken naar andere zienswijzen en alternatieve handelingsmogelijkheden.

1.5. Materialen en links

Hier vind je de referentie van een aantal veel gebruikte oudercursussen :

- Opvoeden & Zo : <http://www.opvoedenenzo.nl/smartsite.dws?ch=def&id=100159>
- Oefenscholen van de Gezinsbond : meer Informatie bij Gezinsbond
- Ouderschap & Scheiding (VCOK) : meer informatie bij VCOK

1.6. Positionering ten opzichte van andere praktijken

Oudercursussen verschillen van andere opvoedingsondersteunende werkvormen of methodieken, zoals ouderavonden, themabijeenkomsten, zelfhulpgroepen, groepswork voor kansarme gezinnen en oudertrainingen. Met deze laatste methodiek zijn er veel gelijkenissen; het grote verschil betreft de doelgroep. Oudertrainingen richten zich op gezinnen met ernstige(r) opvoedingsproblemen.

2 Onderbouwing

2.1. Theoretische argumenten

Centraal staat bij een oudercursus dat de ouder/opvoedingsfiguur komt met een opvoedingsvraag. Dit wil zeggen dat de ouder inschat (is een subjectief gegeven) dat zijn vaardigheden en/of kennis onvoldoende zijn om het probleem/de vraag waarvoor hij zich gesteld ziet adequaat aan te pakken of dat hij twijfelt aan zijn mogelijkheden om dit te doen (kennis, vaardigheden en/of zelfvertrouwen in de rol als ouder).

Gezien een oudercursus gezien wordt als een leercontext, is het belangrijk om enkele uitgangspunten te formuleren omtrent 'leren'.

Elke deelnemer heeft een persoonlijke leerstijl, een manier van omgaan met leerstof en leeractiviteiten.

Volgens Kolb bestaat er een concrete, reflectieve, abstracte en actieve leerstijl: concreet ervaren, waarnemen en overdenken, analyseren en abstract denken en actief experimenteren. Bij elke leerstijl hoort een optimale leeromgeving maar de voorwaarde tot effectief leren is dat alle leerstijlen doorlopen worden en dat elke deelnemer gestimuleerd wordt om over te stappen van zijn voorkeursleerstijl naar andere leerstijlen.

Implicaties voor de vormingscontext: rekening houden met alle leerstijlen, interactie tussen deelnemers bevorderen, ervoor zorgen dat inhoud relevant is voor persoonlijke ontwikkeling van de deelnemers en uitgaan van authentieke ervaringen in de groep.

Afhankelijk van welke ontstaanstheorie (of werkmodel) de begeleider van de oudercursus en zijn team hanteert, zal hij/zij ook andere interventies hanteren (interventietheorie). Dat is alvast een logische consequentie.

We werken hieronder enkele veel gebruikte theoretische modellen voor oudercursussen uit. De vaststelling in de praktijk is dat er vaak mengvormen worden gebruikt. Hoe dit theoretisch te onderbouwen is, is onduidelijk.

Theoretische onderbouwing 'oudercursus' vanuit de sociale leertheorie (Bandura, 1977)

Serketich en Dumas (1996) schrijven dat 'menselijk gedrag de functie is van de contingenties (bekrachtiging en straf) waaraan mensen worden blootgesteld gedurende de dagelijkse uitwisselingen met de omgeving.' Omgeving betekent zowel volwassen personen als kinderen. Vaak wordt de wederzijdse beïnvloeding van kinderen over het hoofd gezien.

Het gedrag van kinderen heeft een functie en is aangeleerd in sociale interacties. Dit geldt zowel voor gewenst als voor ongewenst gedrag.

Kinderen imiteren gedrag dat ze in hun omgeving zien van personen die als belangrijk rolmodel fungeren, zowel volwassenen als andere kinderen. Kinderen gaan vooral dat gedrag nabootsen dat in de geobserveerde situatie winst opleverde of bekrachtigd werd. Kinderen leren welk gedrag 'gewenst' is door wat er op volgt. Positieve gevolgen versterken het gedrag, negatieve gevolgen of het uitblijven van positieve gevolgen doen het gedrag uitdoven. Veel ongewenst gedrag heeft veel winst tot gevolg of wordt vaak bekrachtigd (agressief gedrag, huilen, lichamelijke klachten uiten, ...).

Kinderen en ouders bekrachtigen of verzwakken elkaars gedrag wederzijds. Het coërcieve proces zoals beschreven door Patterson (1982) is hiervan een 'mooie' illustratie.

De sociale leertheorie beperkt zich al lang niet meer tot enkel gedrag; ook emoties en cognities (en verwerking van informatie) worden bestudeerd (Bandura, 1986). Zo weten we dat bepaalde reacties en de ermee gepaard gaande gevoelens niet het directe gevolg zijn van een gebeurtenis maar van onze interpretatie van die gebeurtenis.

Werken met de ouders is aangewezen in die zin dat (jonge) kinderen nog (erg) afhankelijk zijn van hun belangrijke volwassenen in hun directe omgeving (i.c. ouders en leerkrachten).

Een oudercursus tracht een verandering in de contingenties na te streven binnen de natuurlijke omgeving van het kind, zodat het prosociale gedrag van de kinderen positief bekrachtigd wordt door de ouders en dat storend gedrag consequent wordt genegeerd of bestraft.

Dit doel wordt nagestreefd door ouders kennis aan te reiken (psycho-educatie) over hoe kinderen gedrag leren, ervaringen uit te wisselen omtrent geslaagde en niet-geslaagde tussenkomsten, emoties die hiermee gepaard gaan, ideeën die ouders hebben omtrent hun eigen invloed en die van het kind, rond oorzaken van het gedrag van het kind en hun eigen gedrag. Dit kan ook inhouden dat ouders zelf leren het gedrag van hun kind te analyseren (ABC-schema's of functie-analyses) om op basis hiervan geschikte tussenkomsten uit te werken. Daarnaast besteden de meeste oudercursussen ook aandacht aan het verwerven of versterken van specifieke opvoedingsvaardigheden. Vaak wordt via huiswerkopdrachten ook aangestuurd op oefenen tussen de bijeenkomsten in.

Dr. Patterson en zijn collega's in het Oregon Social Learning Center (OSLC) hebben uitgebreid onderzoek gedaan naar het functioneren van kinderen en de rol van opvoedingsvaardigheden hierbij. Zij komen tot vijf opvoedingsvaardigheden (of groepen van) die belangrijk zijn voor de ontwikkeling van kinderen:

- (1) het tonen van betrokkenheid;
- (2) geven van positieve bekrachtiging voor gewenst gedrag;
- (3) model staan voor interpersoonlijke probleemoplossing;
- (4) effectief disciplineren; en
- (5) monitoren van het gedrag van het kind (toezicht houden).

Een belangrijk concept in het werken met ouders is 'self-efficacy' (Bandura, 1997). Dit betekent hoe mensen (i.c. ouders) hun eigen effectiviteit of competentie inschatten (in dit geval als opvoeder). Ouders met een hoge self-efficacy hebben meer vertrouwen in het eigen kunnen en de invloed die ze kunnen uitoefenen op het gedrag van hun kind. Zij maken eveneens actief gebruik van hulpbronnen in de omgeving.

Dit heeft gevolgen voor de wijze waarop oudercursussen worden georganiseerd: een positieve benaderingswijze die eigen initiatieven van ouders uitlokt en hun autonomie krachtig ondersteunt, is effectiever dan dingen uit handen nemen. Geslaagde momenten in de opvoeding mogen niet ongemerkt voorbijgaan, maar moeten gekoppeld worden aan de inzet en de inspanningen van ouders. Ouders kunnen op die manier ontdekken dat het binnen hun mogelijkheden ligt om een competente ouder te zijn (Blokland, 2010). Het enkel geven van informatie ('zo kan het beter'), is niet bevorderlijk voor de ouderlijke self-efficacy. Belangrijk is dus dat tijdens de oudercursus ruim tijd en plaats wordt ingeruimd voor de sterke verhalen van ouders, maar ook voor hun gevoelens (frustratie, onmacht, verdriet, trots, twijfel, ...).

Vanuit de sociale leertheorie wordt de inhoud van de cursus vooral gevormd door de opvoedingsvaardigheden beschreven door Patterson en zijn collega's.

Toevoegingen vanuit het werk van Alice van der Pas (2003)

Alice van der Pas stelt ouderschap centraal, eerder dan opvoeden. Ouderschap brengt een 'besef van verantwoordelijk zijn' met zich mee. Het welzijn van je kind is een taak die verder reikt dan het eigen belang. Op dat besef van verantwoordelijk zijn is een ouder aanspreekbaar ook als er in praktische zin van opvoeden niet veel terecht komt. (Blokland, 2010) Het besef van verantwoordelijkheid betekent niet per se ook het vermogen tot verantwoordelijk zijn en tot het uitvoeren van de bijbehorende taken.

De praktijk van het ouderschap benoemt ze als de werkvloer. De praktijk van de werkvloer omvat gedragingen, beslissingen en emotieregulatie. De opvoedingsgedragingen operationaliseert van der Pas in vijf groepen: voor veiligheid zorgen, verzorgen, zicht houden, verwachtingen en vragen stellen, grenzen stellen.

Bij het nemen van beslissingen verwijst ze naar de theorie van de sociale informatieverzameling of processing (SIP) van Dodge en Crick.

Daar rond situeert ze de omstandigheden, met daar tussenin buffers van ouderschap (een solidaire gemeenschap, een sociaal netwerk en goede taakverdeling, zicht op het kind en metapositie, en 'goede-ouder' ervaringen). Daarboven bevindt zich het besef van verantwoordelijk zijn als ouder.

Goede-ouderervaringen bufferen tegen de nadelige effecten van ongunstige omstandigheden. Goede-ouderervaringen geven ook in de kleinst mogelijke dosering zelfvertrouwen en beschermen zo het functioneren van een ouder tegen de stress van ongunstige omstandigheden. (van der Pas, in Akkerman-Zaalberg van Zelst, van Leeuwen, Pameijer, 1998).

Oudercursus vanuit het systeemdenken: over omgaan met elkaar in het gezin.

In de systeem- en communicatietheorie ligt de klemtoon op wat tussen mensen gebeurt, niet zozeer wat binnenin de mens gebeurt.

Onze manier van omgaan met elkaar is als een cirkel, datgene wat heen en weer beweegt tussen mensen (zie het beeld van een 'mobile'). We oefenen constant een invloed uit op elkaar, bewust of onbewust, gewenst of ongewenst.

Leren kijken naar de effecten van onze gedragingen en invloed is belangrijk om onze gezinsrelaties aangenaam te maken.

Via ons gedrag hebben we dus invloed op elkaar; ons gedrag drukt iets uit, is communicatie.

Om misverstanden in relaties te voorkomen, is het belangrijk dat we duidelijk communiceren.

In deze cursussen wordt niet vertrokken van een opvoedingsmodel, maar worden wel handvatten aangereikt voor ouders om hun eigen opvoedingsproject te kunnen realiseren.

Het is wel mogelijk ouders vaardig te maken, door:

- inzicht hoe omgang tussen mensen in elkaar steekt: wederzijdse beïnvloeding
- in de bouwstenen van de communicatie en het communicatieproces
- effecten of invloed leren zien

De circulaire visie weerspiegelt zich eveneens in de opbouw van de cursus.

Ouders leren cirkels van beïnvloeding zien en kunnen er iets aan veranderen, indien ze dat willen. Het 'versterkt' hen in het opvoeden. Ouders denken vaak 'ik heb geen invloed', maar beseffen niet dat ze altijd invloed hebben.

Ouders leren duidelijk communiceren en krijgen verscheidene communicatievaardigheden aangereikt. De vaardigheden zijn een middel, geen doel.

2.2. Argumenten op basis van onderzoek

Kane, Wood en Barlow (2007) voerden een systematische review uit van kwalitatief onderzoek naar werkzame aspecten van ouderprogramma's volgens ouders zelf (meta-etnografisch onderzoek). Hieruit blijkt o.a. dat het aanreiken van concrete kennis, begrip en vaardigheden erg belangrijk bevonden wordt. Het ervaren van steun en acceptatie door andere ouders die gelijkaardige ervaringen hebben, gaf hen het gevoel terug controle te hebben en stelde hen in staat te voelen dat ze de moeilijkheden konden hanteren. Deze sociale steun gaf ook aanleiding tot een versterkt zelfvertrouwen.

Uit onderzoek naar 'oudertraining' en dus niet oudercursus, blijkt dat dit de meest veelbelovende interventie is voor kinderen met gedragsproblemen (Eyberg, Nelson & Boggs, 2008; Pearl, 2009; Woolgar & Scott, 2005; Kotler & McMahon, 2004). Deze trainingen blijken ook effect te hebben op het efficacy gevoel van de ouders – en dit is op zich weer een mediërende factor ten aanzien van het resultaat bij de kinderen (Gardner, Burton & Klimes). Reid, Webster-Stratton en Baydar (2004) rapporteren ook positieve effecten van een aangepaste oudertraining voor ouders in de armoede (Head Start).

Het zou vooral verandering zijn in de opvoedingsvaardigheden (Chamberlain & Reid, 1998; Hinshaw et al, 2000; Lochman, Boxmeyer, Powell, et al, 2009, Reid, Webster-Stratton & Baydar, 2004) die het effect mediëren, evenals het versterken van het zelfvertrouwen (Biehal, 2008; Bugental, Ellerson, Lin et al., 2002; Gardner, 2006; MacPhee, Fritz & Miller-Heyl, 1996; Mah & Johnston, 2008) en het ervaren van sociale steun (Gardner, 2006; Kane, et al., 2007).

Uit onderzoek (Biehal, 2008; Gardner, et al., 2006; Garland, et al., 2008) zou eveneens blijken dat:

- Ouder cursussen gebaseerd op gedragstherapeutische inzichten tot positieve resultaten leiden.
- Het belangrijk is te werken aan de verbetering van de communicatie in het gezin en aan de ouder-kind relatie.
- Een interactief model goed werkt om kennis over te dragen, vaardigheden te oefenen op zo'n manier dat het vertrouwen van de ouders in de eigen competentie toeneemt.
- Een programma dat bestaat uit meerdere bijeenkomsten en een intensieve aanpak kent, leidt tot een beter resultaat.
- De betrokkenheid van beide ouders verhoogt het rendement.
- Het is belangrijk dat er tussen de bijeenkomsten geoefend wordt in de concrete opvoedingssituatie: oefenen, huiswerkopdrachten, videotraining en/of rollenspellen zijn hierbij helpend.
- Duidelijke doelen die samen met de ouders zijn bepaald (en dus specifiek voor hun situatie) verhogen de motivatie en versterken het resultaat.
- Een multimodale aanpak waarbij ook de kinderen en de school betrokken worden verhogen het effect van een oudercursus.
- Goed bereikbare locaties, met een open of niet-bedreigend imago (zoals scholen, wijkcentra, buitenschoolse opvang) verhogen de kans dat ouders deelnemen.

3 Overdraagbaarheid

3.1. Opleiding

Als vooropleiding voor uitvoerders van oudercursussen wordt minimum bachelor menswetenschappen vooropgesteld.

Ieder opvoedingsondersteuningspunt of vormingsinstelling bepaalt zelf verder de concretisering van de voorwaarden wat betreft vooropleiding.

Kennis van systeem- en contextueel denken, werken met groepen en ontwikkelingspsychologie worden vaak verwacht als basis om te kunnen starten.

In Vlaanderen bieden verschillende vormingsinstellingen en organisaties een opleiding 'werken met groepen' aan (Interactie-academie, Socius, SIG, Leren over Leven, de Onderstroom, ...). Er werden in Vlaanderen niet direct centra gevonden die een opleiding in oudercursussen aanbieden voor trainers of vormingswerkers.

Afhankelijk van het gebruikte programma worden intern opleidingen uitgewerkt voor de trainers/vormingswerkers.

Voor een organisatie die oudercursussen aan ouders aanbiedt is het aangewezen om een systeem van interne en/of externe opleiding en bijscholing uit te werken met aandacht voor intervisie en supervisie.

3.2. Overdracht en implementatie

Afhankelijk van het niveau van ervaring worden individuele leertrajecten opgezet.

Aanvankelijk lopen nieuwe mensen één of twee cursussen mee met een ervaren collega en werken aan de hand van een draaiboek. De meeste organisaties gebruiken bestaande (opvoedingswinkels bijvoorbeeld) of zelf uitgewerkte draaiboeken (Gezinsbond en VCOK bijvoorbeeld).

Soms wordt gewerkt met een coach (of peter): deze persoon is aanwezig op de vorming en geeft feedback.

Trainers ontvangen steun en feedback bij het ontwikkelen van eigen draaiboeken. Er wordt intervisie georganiseerd omtrent werken met groepen voor zowel de vaste als de freelance medewerkers.

3.3. Kwaliteit

In Vlaanderen zijn er geen richtlijnen omtrent de te leveren kwaliteit opgesteld.

Sommige organisaties zetten ad hoc cliënt- of gebruikersevaluaties op. Deelnemers worden gevraagd evaluatieformulieren in te vullen (tevredenheid, inbreng van de deelnemers, ...). Ook organisatoren worden bevroegd. Hierbij is het belangrijk een verscheidenheid van vragen te gebruiken (relationele aspecten, inhoudelijke aspecten, methodieken, algemene tevredenheid). Soms gebeurt dit mondeling.

3.4. Kostprijs

Materiaalkost

- Materiaalkost
- Koekjes en koffie/thee/water
- Deelnemersmapje
- Audiovisuele en technische apparatuur
- Uitnodigingen en folders (promotiemateriaal)
- Telefoonkosten
- Huur lokaal

Personeelskost

- Opleidingskosten
- Loonkosten (voor Opvoedingswinkel)
- Verplaatsingskosten
- Vergader-, overleg-, supervisie- en intervisietijd

Soms is er subsidiëring van oudercursussen binnen het vaste takenpakket, soms als aanbod gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap. De administratieve afhandeling vraagt kennis en tijd.

Discussiepunt: moeten deelnemers al dan niet betalen of kan gratis ook. Wat is de betekenis van 'gratis'? Het aanbod wordt gezien als een dienstverlening naar de deelnemers toe.

4 Bronnen

- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: the Exercise of Control*. New York: W.H. Freeman & Company.
- Biehal, N. (2008). Preventive services for adolescents: Exploring the process of change. *British Journal of Social Work*, 38 (3), 444-461.
- Blokland, G. (2010). *Over opvoeden gesproken. Methodieboek pedagogisch adviseren*. Uitgeverij SWP, Amsterdam.
- Bugental, D. B., Ellerson, P. C., Lin, E. K., Raincy, B., & Kokotovic, A. (2002). A cognitive approach to child abuse prevention. *Journal of Family Psychology*, 16, 243-258.
- Chamberlain, P., & Reid, J. B. (1998). Comparison of two community alternatives to incarceration for chronic juvenile offenders. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 66, 624-633.
- Durinck, K. & Racquet, L., (2003). *Opvoedingsondersteuning een leidraad voor ouderbegeleiders*. Uitgeverij Garant, Antwerpen
- Gardner, F., Burton, J., & Klimes, I. (2006). Randomized controlled trial of a parenting intervention in the voluntary sector for reducing child conduct problems: outcomes and mechanisms of change. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 47, 1123-1132.
- Garland, A. F., Hawley, K. M., Brookman-Frazee, L., & Hurlburt, M. S. (2008). Identifying Common Elements of Evidence-Based Psychosocial Treatments for Children's Disruptive Behavior Problems. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 47 (5), 505-514.
- Hinshaw, S. P., Owens, E. B., Wells, K. C., Kraemer, H. C., Abikoff, H. B., Arnold, L. E., et al. (2000). Family process and treatment outcome in the MTA: Negative/ineffective parenting practices in relation to multimodal treatment. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 28, 555-568.
- Kane, G. A., Wood, V. A., & Barlow, J. (2007). Parenting programmes: a systematic review and synthesis of qualitative research. *Child, care, health and development*, 33 (6), 784-793.
- MacPhee, D., Fritz, J. & Miller-Heyl, J. (1996). Ethnic Variations in Personal Social Networks and Parenting. *Child Development*, 67, 3278-3295.
- Mah, J. W. T., & Johnston, C. (2008). Parental Social Cognitions: Considerations in the Acceptability of and Engagement in Behavioral Parent Training. *Clinical Child and*

Family Psychology Review, 11, 218-236.

Reid, M. J., Webster-Stratton, C., & Baydar, N. (2004). Halting the development of externalizing behaviors in Head Start children: The effects of parent training. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 33, 279-291.

Van der Pas, A. (2003). *A Serious Case of Neglect: The Parental Experience of Child Rearing; Outline for a Psychological Theory of Parenting*. Eburon, Delft.

5 Contactgegevens

Wens je meer informatie contacteer [EXPOO](#).